

Дибя Ю. Д.

магістр,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-483-5-3>

СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сталий розвиток став важливою концепцією у світлі глобалізації, оскільки він передбачає баланс між економічним зростанням, соціальною справедливістю та екологічною стійкістю. У сучасному світі, де економічні, соціальні та екологічні системи взаємопов'язані, сталий розвиток стає ключовим фактором для забезпечення добробуту майбутніх поколінь.

Теоретичні та прикладні аспекти проблем глобалізації, розуміння сутності та перспективи її розвитку, вплив на національні економіки широко висвітлюються у працях провідних вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких такі відомі дослідники, як В. Базилевич, О. Білорус, А. Гриценко, Н. Гражевська, Е. Кочетов, І. Кириленко, Д. Лук'яненко, Ю. Макогон, А. Неклесса, Л. Нечипорук, В. Новицький, Ю. Пахомов, М. Портер, А. Поччаї, Р. Робертсон, В. Сіденко, С. Сіденко, С. Соколенко, Дж. Стігліц, та ін.

Питанням екологізації та раціонального використання природних ресурсів, проблемам сталого розвитку суспільства присвячені наукові праці вітчизняних вчених, зокрема: Балацького О. Ф., Брижань І. А., Данилишина Б. М., Жулавського А. Ю., Мельника Л. Г., Новаковської Л. Я., Сотник І. М., Теліженка О. М., Харічкова С. К., Хлобистова Є. В., Шевченко С. О. та ін. Разом з тим незважаючи на активне дослідження проблем глобалізації, поглибленого вивчення раціонального використання природних ресурсів, на теоретичному рівні, окремі аспекти даного напрямку вимагають подальшого дослідження.

Сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти свої потреби [1]. Ця концепція охоплює три основні аспекти: економічний, соціальний та екологічний. Сталий розвиток потребує сталого фінансування, як інтеграції екологічних, соціальних та

управлінських критеріїв у фінансові послуги, що має бути здійснено на основі інклюзивних інститутів, які базуються на їх підтримці приватної власності, неупередженої системи права й надання публічних послуг для створення конкурентного середовища, заохочення великої маси людей до економічної діяльності [2]. Глобалізація створює нові можливості для економічного зростання, але водночас викликає ряд ускладнень, таких як нерівність, екологічні проблеми та соціальна несправедливість. Важливо знайти баланс між економічною вигодою та соціальною відповідальністю.

Економічне зростання, засноване на сталих практиках, може забезпечити довгострокову конкурентоспроможність. Інвестиції в зелені технології, відновлювальні джерела енергії та стійкі бізнес-моделі стають дедалі важливішими. Таким чином з підвищенням економічної ефективності використання ресурсів та впливу на якість довкілля, сучасний етап суспільного розвитку, який ґрунтується на засадах концепції стійкого розвитку, передбачає, що провідну роль починає відігравати екологічна складова життя. І забезпечення збалансованості соціальної, екологічної та економічної складових життєдіяльності суспільства в майбутньому, можливе лише за умови, що перспективним напрямом соціально-економічного розвитку стане використання ресурсозберігаючих технологій [3].

Сталий розвиток передбачає забезпечення соціальної справедливості, рівності та доступу до ресурсів. Це включає в себе боротьбу з бідністю, забезпечення освіти та охорони здоров'я, а також захист прав людини.

Збереження навколишнього середовища є критично важливим для сталого розвитку. Важливо впроваджувати екологічні норми, зменшувати викиди CO₂ та запобігати виснаженню природних ресурсів. На сьогоднішній момент просто необхідне негайне масштабне вирішення проблеми антропогенного навантаження на навколишнє середовище та дослідження подальших шляхів економічного розвитку для України.

Використовуючи основні принципи сталого розвитку, за якого гармонізуються екологічні, економічні і соціальні показники, вже сьогодні Україна може вирішити проблеми забезпечення зростання при виснаженні та обмеженості ресурсів та загрозі виникнення екологічного лиха.

Міжнародні організації, такі як ООН, відіграють важливу роль у просуванні сталого розвитку через створення глобальних стандартів і цілей, таких як Цілі сталого розвитку (ЦСР).

Основними критеріями, які визначають рівень сталого розвитку в певній країні є індекс сталого розвитку та ступінь гармонізації. Індекс сталого розвитку – інтегрована оцінка, яка враховує сумісно усі три виміри сталого розвитку, і, тим самим, відображає взаємозв'язок між трьома нероздільними сферами розвитку суспільства, економічною, екологічною та соціальною [4]. Ступінь гармонізації сталого розвитку відображає баланс між економічним, екологічним та соціально-інституціональним вимірами сталого розвитку.

Тобто надскладною проблемою яка потребує вирішення в Україні є узгодження всіх складових економічного, екологічного і соціального розвитку. Економічний розвиток передбачає рівність у розподілі матеріальних благ і забезпечення потреб людей. При цьому використання природних ресурсів має відбуватися надраціонально з метою збереження існуючих екосистем. Україна в межах своїх територій має дотримуватися балансу між забезпеченням зростаючих потреб та охороною навколишнього середовища.

З огляду на викладене вважали б за доцільне запропонувати [5]:

- еколого безпечний розвиток економіки, результатом чого повинно стати досягнення вищого рівня добробуту при одночасному розв'язанні ресурсо-екологічних та соціальних завдань;

- відтворення та раціональне використання всіх видів ресурсів, запровадження ефективної системи природокористування та охорони навколишнього середовища, підтримання екологічної рівноваги, як основи збереження довкілля для сучасного та майбутніх поколінь;

- необхідність системної еколого-економічної реструктуризації промисловості, сільського господарства, узгодження цілей та заходів розвитку галузей та регіонів, окремих підприємств, які є елементами соціо-еколого-економічної системи країни;

- співробітництво з міжнародними організаціями з питань сталого розвитку та розв'язання ресурсо-екологічних проблем на основі інноваційного розвитку економіки, запровадження в практику господарювання найкращого досвіду та передових науково-технічних та соціально-економічних досягнень;

- утвердження в суспільстві принципів соціальної справедливості, подолання соціальних проблем та стабілізація на цій основі демографічної ситуації в країні, зниження захворюваності та збільшення тривалості життя людини.

З огляду на постійні зміни в глобальній економіці, таких як розвиток цифрових технологій, зміна клімату та глобальні економічні кризи,

сталий розвиток потребує адаптації та гнучкості. Ключове завдання – це інтеграція інноваційних рішень, які дозволять зберігати баланс між економічним зростанням, соціальним добробутом і екологічною стабільністю.

Ці тези розкривають основні аспекти сталого розвитку в умовах глобальної економіки, підкреслюючи важливість інтеграції економічних, соціальних та екологічних факторів у сучасний процес глобалізації та можуть слугувати основою для більш детального дослідження теми сталого розвитку в умовах глобальної економіки.

Узагальнюючи зазначимо, що сталий розвиток в умовах глобальної економіки є складним, але необхідним завданням. Для його досягнення потрібні зусилля з боку держав, бізнесу та суспільства в цілому. Лише спільними зусиллями можна забезпечити стійке майбутнє для всіх.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку соціально-економічні проблеми та питання охорони навколишнього середовища, як в Україні так і цілому світі, тісно взаємопов'язані раціональністю використання природно-ресурсного потенціалу. Економічна діяльність людини, деструктивний вплив на природу лежать в основі більшості сучасних світових екологічних питань. Разом з тим екологічна свідомість, екологічна культура мають стояти на чолі раціонального природокористування, тому що зростаючі потреби суспільства в ресурсах передбачають забруднення землі, повітря, водойм тощо. Дуже важливо не нехтувати головними постулатами сталого розвитку, а навколо них об'єднувати суспільство на основі поваги до прав людини та охорони природи.

Література:

1. Брижань І. А. Умови та чинники переходу України до моделі сталого розвитку. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2013. Вип. 1. С. 128–133.
2. Нечипорук, Л. Управління розвитком фінансової системи в контексті сталого фінансування. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 3(50), С. 141–145. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-22>
3. Сотник І. М. Ресурсозбереження та економічний розвиток України: формування механізмів переходу суб'єктів господарювання України до економічного розвитку на базі ресурсозберігаючих технологій: монографія. Суми : Університетська книга, 2006. 551 с.
4. Глобалізація, євроінтеграція та сталий розвиток: навч. посіб. / С. О. Шевченко, Н. С. Сидоренко, Н. А. Липовська. Дніпро : ДДУВС, 2023. 344 с.

5. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти. Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. Київ : НУХТ, 2022. 337 с.